

HALKA AÇIK ŞİRKETLERİN SERMAYE PİYASASI KURULU'NUN YAPMIŞ OLDUĞU DÜZENLEMELER VE VERGİ YASALARI KARŞISINDAKİ DURUMU¹

AHMET EROL

İstanbul Defterdar Yrd. (Maliye Başmüfettişi)

1. KONU

Sermaye Piyasası Kurulu, 27.07.1996 tarih ve 22709 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Seri:1 No:23 sayılı Tebliğ ile Ser:1 ve No:22 sayılı Hisse Senetlerinin Kurul Kaydına Alınmasına ve Satışına İlişkin Esaslar Tebliği'nde değişiklik yaparak belli sermayenin üzerine çıkılması durumunda halka önceden alt oranı % 15 olmak zorunda bulunan halka açıklık oranının daha alt oranlara (% 10, % 5) kadar inebileceğine karar vermiştir. Bu yeni düzenleme ve vergi yasalarının halka açık şirketlere sağladığı birtakım ayrıcalıkların uygulanma koşulları karşısında mükelleflerin durumunun ne olacağı yazımızın konusunu oluşturmaktadır.

2. KONUYA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

2.1. Sermaye Piyasası Yönünden

2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun² Tanımlar başlıklı 3'üncü maddesinin (g) bendinde *Halka Açık Anonim Ortaklık* tanımlanmıştır. Buna göre; hisse senetleri halka arz edilmiş olan veya halka arzedilmiş sayılan anonim ortaklıklar bu Yasanın uygulamasında

¹ Bu yazı, 01.11.1998 tarihindeki yasal düzenlemeler esas alınarak yazılmıştır.

² 30.07.1981 tarih ve 17416 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

halka açık anonim ortaklık sayılır. *Halka arz*, aynı maddenin (c) bendinde tanımlanmıştır. Buna göre halka arz; sermaye piyasası araçlarının satın alınması için her türlü yoldan halka çağrıda bulunulmasını; halkın bir anonim ortaklığa katılmaya veya kurucu olmaya davet edilmesini; hisse senetlerinin borsalar veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda devamlı işlem görmesini; bu Yasaya göre halka açık anonim ortaklıkların sermaye artırımları dolayısıyla paylarının veya hisse senetlerinin satışını ifade eder.

2499 Sayılı Yasa'nın 4'üncü maddesi uyarınca, ihraç veya halka arz olunacak sermaye piyasası araçlarının Sermaye Piyasası Kurulu'na (SPK) kaydettirilmesi zorunludur. Sermayesi paylara bölünmüş komandit ortaklıkların hisse senetleri halka arz yoluyla satılamaz.

Halka Arzın Şekli, 2499 Sayılı Yasa'nın 6'ncı maddesinde hükme bağlanmıştır. Anılan maddeye göre; sermaye piyasası araçlarının halka arzında açıklanacak bilgiler izahnamede yer alır. İzahnamede bulunması gereken bilgiler SPK tarafından belirlenir. Sermaye piyasası araçlarının SPK kaydına alınmasından sonra izahname ticaret siciline tescil ve ilan edilir. Halkın sermaye piyasası araçlarını satın almaya daveti sirküler ile yapılır.

Sermaye Piyasası Araçlarının Halka Satışı 2499 Sayılı Yasa'nın 7'nci maddesi ile düzenlenmiştir. Söz konusu maddeye göre; sermaye piyasası araçlarının halka satışı izahnamede gösterilen esaslar ve belirlenen satış süresi dahilinde yapılır. SPK, pay sahiplerinin ve yatırımcıların haklarını korumak amacıyla, sermaye piyasası araçlarının halka arz veya satışının gerektiğinde satın alma taahhüdü ile birlikte aracı kuruluşlar aracılığıyla yapılmasını; sermaye artırımlarında kullanılmayan rüchan haklarına tekabül eden payların, piyasa değerinin nominal değerinin üzerinde olması halinde, bunların primli fiyattan satılmasını isteyebilir. İzahname ve sirküler, aracı kuruluşlar ile ihraççılar tarafından müştereken imzalanır. Bu belgelerde yer alan bilgilerin gerçeği dürüst bir biçimde yansıtmasından ihraççılar sorumludur. Ancak, kendilerinden beklenen özeni göstermeyen aracı kuruluşlara da zararın ihraççılara tazmin ettirilmeyen kısmı için müracaat edilir.

Halka arz yoluyla satılan hisse senedi bedellerinin tam olarak nakden ödenmesi şarttır. SPK, satış süresi içinde satılmayan payların kendileri tarafından tamamen satın alınacağı ve bedellerinin ödeneceğinin kurucular, pay sahipleri veya kuruluşlar arasından SPK'nca belirlenenler tarafından ortaklığa karşı taahhüt edilmesini ister. Bu taahhüt, süre sonunda satılmayan payların kurucular, pay sahipleri veya aracı kuruluşlar tarafından satın alınıp bedellerinin nakden ödenmesini de kapsar.

Sermaye piyasası araçlarının satış esnasından alıcıya teslimi şarttır; ancak esas sermaye sistemini kabul etmiş anonim ortaklıklar, sermaye artırımının tescilini takip eden en geç otuz gün içinde hisse senetlerini alıcılara teslim ederler. Nama yazılı hisse senetleri için bu süre doksan gündür. Kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş anonim ortaklıklarda hisse senetlerinin satış esnasından alıcıya tesliminden itibaren pay sahipliği hakkı kazanılır ve bu halde Türk Ticaret Kanunu'nun 395'inci maddesinin 3'üncü cümlesi³ ile 412'nci maddesi⁴ hükümleri uygulanmaz. Satışı yapılan hisse senetleri dışındaki sermaye piyasası araçlarının satış sırasında alıcıya teslimi şarttır.

³ Türk Ticaret Kanunu'nun *Tescil* başlıklı 395'inci maddesinin 3'üncü cümlesi şu şekildedir: '*Esas sermayenin artırılması keyfiyetinin tescilinden önce çıkarılan hisse senetleri hükümsüzdür.*'

⁴ Türk Ticaret Kanunu'nun 412'nci maddesi şu şekildedir: '*Şirketin tescilden önce çıkarılan hisse senetleri hükümsüzdür; ancak iştirak taahhüdünden doğan mükellefiyetler baki kalır. Tescilden önce hisse senetleri çıkaran kimse, bundan doğan zararlardan mesuldür.*'

Kurul sermaye piyasası araçlarının halka satışında, küçük tasarruf sahiplerinin bunları almalarını kolaylaştırıcı, hak ve yararlarını koruyucu tedbirlerin alınmasını ortaklıktan ve satışı yapanlardan isteyebilir. SPK, halka arzlarda dağılımı en fazla sağlayacak ve dağıtımda küçük tasarruf sahiplerinin öncelikle satın almasını temin edecek düzenlemeler yapmaya yetkilidir.

Halka Açık Anonim Ortaklıklara İlişkin Hükümler ise, 2499 Sayılı Yasanın 11'inci madesinde genel olarak belirtilmiştir. Bu maddeye göre; ihraççılar faaliyet ve niteliklerine uygun sermaye piyasası araçları ihracı suretiyle, ulusal ve uluslararası sermaye piyasalarından, fon toplayabilirler.

Pay sayısının 250'den fazla olduğu; yatırım ortaklıklar, yatırım fonları, halka açık anonim ortaklıklar ve özel emeklilik ve tasarruf kuruluşları ile fonlarının sermayesine doğrudan veya dolaylı olarak SPK'nca belirlenen oranda ortak olduğu, herhangi bir şekilde tespit olunan anonim ortaklıkların hisse senetleri halka arz alınmış sayılır ve bu ortaklıklar halka açık anonim ortaklık hükümlerine tabi olurlar.

SPK, 2499 Sayılı Yasaya tabi ihraççıların kaydını tutar. İhraççılar, sermaye piyasası araçlarının herhangi bir şekilde halka satıldığını öğrendikleri tarihten itibaren otuz gün içinde SPK'na bildirmek zorundadırlar. Denetçiler, bu durumu öğrendikleri tarihte, ihraççının yönetim organına bildirmekle yükümlüdürler.

2499 Sayılı Yasanın 12'nci maddesinde *kayıtlı sermaye* düzenlenmiştir. Bu madde uyarınca, hisse senetlerini halka arz etmek üzere kurulan anonim ortaklıklar ve kurulmuş olup da sermaye artırmak suretiyle hisse senetlerini halka arz edecek olan anonim ortaklıklar, SPK'ndan izin almak koşuluyla kayıtlı sermaye sistemini kabul edebilirler. Bu durumda ortaklığın esas sermayesi çıkarılmış sermaye olur ve sözleşmede tespit edilen kayıtlı sermaye miktarına kadar yeni hisse senetleri çıkarmak suretiyle yönetim kurulu tarafından Türk Ticaret Kanunu'nun esas sermayenin artırılmasına ilişkin hükümlerine bağlı kalmaksızın sermaye artırabilir. Çıkarılan hisse senetleri tamamen satılarak bedelleri ödenmedikçe yeni hisse senedi çıkarılamaz.

Halka açık şirketlere ilişkin geniş düzenlemelerin yer aldığı Hisse Senetlerinin Kurul Kaydına Alınmasına ve Satışına İlişkin Ser:1 No:22 Tebliği SPK tarafından hazırlanmış ve 19.02.1996 tarih ve 22559 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu Tebliğ'de Seri:1 23, 24 ve 25 Numaralı Tebliğler iel değişiklikler yapılmıştır. Anılan tebliğlerle halka açık şirketlerde ve hisse senetlerinin halka arzında birtakım değişiklikler gerçekleştirilmiştir. 22 Numaralı Tebliğin 5'inci maddesi mevcut hisse senetlerinin halka arzını düzenlemektedir. Buna göre; özelleştirme kapsamında olanlar dahil ve hisse senetleri daha önce halka arz edilmemiş ortaklıklarda, hissedarların sahip oldukları hisse senetlerini halka arz edebilmeleri için gereken koşullar aşağıda belirtildiği gibidir:

1. Belli bir tertip ve gruba dahil olmaları halinde o tertip ve gruptaki tüm hisse senedi bedellerinin; aksi takdirde ortaklık sermayesinin tamamının ödenmiş olması,
2. Nominal değerleri toplamının, SPK'na başvuru tarihi itibarıyla ortaklığın nominal sermayesine oranının en az;
 - Sermayeleri 250 milyar TL'na kadar olan ortaklıklar için % 15,
 - Sermayeleri 250 milyar ile 500 milyar TL arasında olan ortaklıklar için % 10,
 - Sermayeleri 500 milyar TL ve daha fazla olan ortaklıklar için % 5 olması,

3. Rehin veya teminata verilmek suretiyle devir veya tedavülünü kısıtlayıcı ve senet sahibinin haklarını kullanmasına engel teşkil edici kayıtların olmaması, zorunludur.

Ancak, yukarıda belirtilen kurallar çerçevesinde sermayelerinin % 15'inin altında bir oranla ilk kez halka açılan ortaklıkların, halka açılma tarihini izleyen 3'üncü yıl sonuna kadar, nominal sermayelerinin % 15'ine tamamlanacak şekilde hisse senetlerinin SPK'na kaydettirilmesi gereklidir. Söz konusu % 15'lik oranın hesaplanmasında tamamlama işleminin yapıldığı tarihteki nominal sermaye dikkate alınır.

Sermaye artırımları yoluyla halka arz ise, 22 Numaralı Tebliğin 7'nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; halka açık olmayan ortaklıklar, yapacakları sermaye artırımlarında, ortakların yeni pay alma haklarını kısmen veya tamamen kısıtlayarak hisse senetlerini halka arz edebilirler. SPK'na başvuru öncesinde aşağıda maddeler halinde belirtilen işlemler yapılır:

1. Yönetim kurulu esas sözleşmenin sermaye maddesinin değişikliğini içeren madde tadil tasarisını hazırlayarak, madde değişikliği için SPK onayını alır.
2. Türk Ticaret Kanunu hükümleri dahilinde genel kurulca sermayenin artırılmasına ve yeni pay alma haklarının sınırlandırılmasına ilişkin karar alınır.

Sermaye artırımını yoluyla yapılan başvurularda, halka arz edilecek hisse senetlerinin artırım sonrası ulaşılacak nominal sermayeye oranının en az;

- Sermayeleri 250 milyar TL'na kadar olan ortaklıklar için % 15,
- Sermayeleri 250 milyar lira ile 500 milyar TL arasında olan ortaklıklar için % 10,
- Sermayeleri 500 milyar TL ve daha fazla olan ortaklıklar için ise % 5 olması, zorunludur.

Ancak, yukarıdaki esaslar çerçevesinde sermayelerinin % 15'inin altında bir oranla ilk kez halka açılan ortaklıkların, halka açılma tarihini izleyen 3'üncü yıl sonuna kadar, nominal sermayelerinin % 15'ine tamamlanacak şekilde hisse senetlerinin SPK'na kaydettirilmesi gereklidir. Söz konusu % 15'lik oranın hesaplanmasında tamamlama işleminin yapıldığı tarihteki nominal sermaye dikkate alınır.

2.2. Kurumlar Vergisi Yönünden

5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda sermayenin tabana yayılmasını özendirmek amacıyla sermaye piyasası düzenlemelerine koşut birtakım özendirici yasal düzenlemeler yapılmıştır. 5422 Sayılı Yasanın 2'nci maddesine 01.01.1994 tarihinden geçerli olmak üzere 3946 Sayılı Yasa ile eklenen hükme göre; 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na göre, Sermaye Piyasası Kurulu'nca halka açık anonim şirket olduğu kabul edilen şirketler, bu Kanun ve Gelir Vergisi Kanunu uygulaması bakımından da 'halka açık anonim şirket' sayılır. ***Ancak, bu şirketlerin halka arz edilen hisse senetlerinin, nominal sermayesine oranının en az % 15 olması şarttır. Bakanlar Kurulu, bu oranı uygulanacağı takvim yılından 6 ay önce ilan etmek şartıyla % 40'a kadar yükseltmeye veya kanuni oranına kadar indirmeye yetkilidir.*** Maddenin koyu italik olarak yazılan bölümü 4369 Sayılı Yasa'nın 82'inci maddesinin 4/a bendi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Böylelikle, uzun zamanadan bu yana 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na koşut olmayan ve uygulamada ciddi sıkıntılara ve ikili bir yapıya yol açan bu düzenleme ortadan kaldırılmıştır.

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 94/6-b maddesi uyarınca; dağıtılsın veya dağıtılmasın 75'inci maddenin ikinci fıkrasının 4 numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından (Yatırım fonları ve ortaklıkları hariç) gelir vergisi tevkifatı yapılması hükmüne bağlanmıştır. Bu tevkifat oranı halka açık şirketler için % 10, diğerlerinden % 20'dir.⁵

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2'nci maddesinde tanımlanmış olan halka açık şirketlere ilişkin olarak Kurumlar Vergisi 47, 50 ve 57 Seri Numaralı Genel Tebliği ile açıklamalar yapılmıştır. Bu konuya ilişkin olarak 57 Seri Numaralı Genel Tebliğ'in IV'üncü bölümünde aşağıdaki açıklama yapılmıştır:

“Halka açık anonim şirket tanımı, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2'nci maddesinin son fıkrasında yer almakta olup buna ilişkin açıklamalar 47 ve 50 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğlerinde yapılmıştır. 47 Seri Numaralı Tebliğ'in IV'üncü bölümünde halka açık şirketlere ilişkin olarak yapılmış açıklamalar aynen aşağıda olduğu gibidir:

“Halka açık anonim şirket tanımı, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2'nci maddesinin son fıkrasında yer almakta olup buna ilişkin açıklamalar 47 ve 50 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğlerinde yapılmıştır. 47 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinin II. bölümünde Kanunda yer alan nominal sermayenin en az % 15'inin hisse senetleri yoluyla halka arz edilmesi şartının hesap döneminin tamamı süresince aranacağı, hesap dönemi içinde bu şartı kaybeden veya kazanan kurumların bu vergilendirme dönemi için halka açık anonim şirket niteliğinde sayılamayacağı ifade edilmiştir. Konunun yeniden değerlendirilmesi sonucunda, halka açık şirket sayılma bakımından nominal sermayenin en az % 15'inin halka arz edilmesi şartının hesap döneminin sonu itibarıyla gerçekleşmesi yeterli bulunmuştur.

Öte yandan, 50 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinin V-A/3-a bölümünde Sermaye Piyasası Kanunu'na göre halka açık sayılan anonim şirketlerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunları uygulaması açısından da halka açık anonim şirket sayılabilmesi için halka arz edilen hisse senetlerinin şirketin nominal sermayesine oranının en az % 15 ve bunların da gerçek kişilere ait olması gerektiği belirtilmiştir. Ancak, uygulamada ortaya çıkan sorunlar ve Sermaye Piyasası Kanunu uygulamaları dikkate alınarak hisse senetlerinin en az % 15'inin halka arz edilmesi yeterli bulunmuş olup halka arz edilen hisse senetlerinin gerçek veya tüzel kişilere ait olup olmamasının önemi bulunmamaktadır.”⁶

Bu tebliğlerin halka açık şirketlere ilişkin bölümlerinin tümüyle yürürlükten kaldırılarak, 4369 Sayılı Yasa ile 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2'nci maddesinde yapılan değişikliğe koşut düzenleme ve açıklamaların ivedilikle yapılması gerekmektedir.

3. KONUYA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Sermaye piyasasının yerleşmesi, sermayenin kişilerin, ailelerin ve holdinglerin tekelinden çıkarak tabana yayılması amacıyla Sermaye Piyasası Kanunu'nun çıkmasından sonra vergi yasalarında çeşitli özendirme önlemleri alınmaya başlandı. Bu kapsamda, Kurumlar Vergisi Kanunu'nda çeşitli yasalarla değişiklikler yapıldı. Örneğin; Kurumlar Vergisi oranını düzenleyen 25'inci maddede 3946 Sayılı Yasa ile değişiklik yapılmadan önce halka açık

⁵ 31.12.1993 tarih ve 21805 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 93/5148 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı.

⁶ Kurumlar Vergisi 57 seri Numaralı Genel Tebliği; 01.04.1997 tarih ve 22951 sayılı Resmi Gazete.

şirketlere halka açıklık derecelerine göre Kurumlar Vergisi oranında özel indirimli oranlar belirlenmişti. Bu uygulamaya 01.01.1994'ten itibaren 3946 Sayılı Yasa ile Kurumlar Vergisi oranı % 25'lik genel orana düşürülerek son verildi. Yine, 3946 Sayılı Yasa ile 01.01.1994 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2'nci maddesine halka açık şirketlere ilişkin bir tanım fıkrası eklendi. Bu fıkra uyarınca vergi yasaları açısından halka açık şirketlere sağlanan ayrıcalık ve üstünlüklerden (avantajlardan) yararlanabilmek için şirketin nominal sermayesinin en az % 15'inin halka arz edilmiş olması zorunludur. Sermaye Piyasası Kurulu, bu konuya ilişkin olarak çıkardığı ve yazının önceki bölümünde ayrıntıları verilen genel tebliğ ile halka açık şirketlerin halka açılma oranlarını sermaye yüksekliğine göre orantılandırarak % 5'e kadar indirmiştir. Bu durum uygulamada tereddütlere yol açmıştır.

Bu konuda tereddüt yaratacak bir durum söz konusu değildir. Sermaye Piyasası Kurulu'nun genel tebliğ ile yapmış olduğu düzenleme sadece ve sadece sermaye piyasası mevzuatı ve alanı içinde geçerlidir. Vergisel anlamda bir şirketin halka açık şirket olarak kabul edilebilmesi ve bu tür şirketlere sağlanan ayrıcalık ya da üstünlüklerden yararlanabilmesi için 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2'nci maddesinin son fıkrasında halka açık şirketlere dönük olarak yapılan düzenlemeye tam olarak uyulması zorunludur. Kaldı ki, vergisel alanda Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme yapma yetkisi bulunmamaktadır. Ayrıca, vergisel alanda özel düzenlemelerin önceliği vardır. Bu bakımdan, vergisel alanda halka açık şirket sayılabilmek için şu anda nominal sermayenin en az % 15'i oranında hisse senedinin halka arz edilmiş olması gerekmektedir.

Bu konuda uygulamada oluşan tereddütleri gidermek amacıyla Gelirler Genel Müdürlüğü 19.03.1998 tarih ve B.07.0.GEL.0.50/5029-126/10533 sayı ile bir Özelge vermiş ve söz konusu Özelgeyi Mart-Nisan 1998 tarih ve 105 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlamıştır. Bu Özelge aynen aşağıdaki gibidir:

Yazıda, 27.07.1996 tarih ve 22709 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sermaye Piyasası Kurulu Tebliğine göre, halka açılan anonim şirketlerin minimum halka açılma oranlarının ödenmiş sermayelerine göre yeniden belirlendiği, bu değişiklik ile ödenmiş sermayeleri 250 milyar liranın üzerinde olan şirketlerin minimum halka açılma oranının % 15'in altına indirildiği belirtilmektedir. Bu düzenlemenin halka açık şirketlerin menkul sermaye iradı sayılan kazançlarına uygulanan gelir vergisi tevkifatı oranı yönünden değerlendirilmesi istenmektedir.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2'nci maddesinin, üçüncü paragrafında, "2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na göre, Sermaye Piyasası Kurulu'nca halka açık anonim şirket olduğu kabul edilen şirketler, bu Kanun ve Gelir Vergisi Kanunu uygulanması bakımından da, 'halka açık anonim şirket' sayılır. Ancak, bu şirketlerin halka arz edilen hisse senetlerinin, nominal sermayesine oranının en az % 15 olması şarttır." denilmektedir.

Öte yandan, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'üncü maddesinin 6 numaralı bendinin (b) alt bendinde, dağıtılın veya dağıtılmasın 75'inci maddenin ikinci fıkrasının 4 numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından gelir vergisi tevkifatı yapılmıştır. Bu tevkifat, halka açık anonim şirketlerden % 10, diğerlerinden ise % 20 oranında yapılmaktadır.

Buna göre, söz konusu tevkifatın uygulanmasında, halka açık anonim şirket sayılabilmek için Sermaye Piyasası Kurulu'nca halka açık anonim şirket olarak kabul edilmek yeterli olmayıp,

ayrıca halka arz edilen hisse senetlerinin nominal sermayeye oranının en az % 15 olması gerekmektedir.

4369 Sayılı Yasa çıkana kadar bu konu yukarıya alınan Bakanlık görüşü doğrultusunda ikili olarak yürümekteydi. Bir başka deyişle, 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu anlamında halka açık şirket tanımı farklı; 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu anlamında halka açık şirket tanımı farklı algılanmakta ve uygulanmaktaydı. Devletin, iki ayrı birimi arasında yasal anlamda tutarsızlık yaşanmaktaydı. Kuramsal ve ilkesel olarak, devletlerin yasal düzenlemelerinin birbirleriyle tutarlı olması gerekir. Halka açık şirketlere ilişkin 2499 Sayılı Yasa ile 5422 Sayılı Yasa arasındaki bu tutarsızlık 4369 Sayılı Yasal değişiklikle ortadan kaldırılmış ve uygulamada ciddi sıkıntı ve tereddütler yaratan bir sorun çözüme kavuşturulmuştur. Maliye Bakanlığı'nın bu konuyu 4369 Sayılı Yasa ile yapılan değişiklikten sonraki uygulamalara yön vermek bakımından biran önce bir genel tebliğ ile açıklığa kavuşturması ve bu konuda benimsenecek, izlenecek ilke ve kuralları belirlemesi gerekir. Bizim düşüncemiz, uygulama koşutluk ve tutarlılık açısından Maliye Bakanlığı'nın halka açık şirketlere ilişkin kuralları ve uygulama yöntemlerini belirlerken, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından geliştirilmiş kural ve uygulama yöntemlerine aynen sadık kalması yönündedir. Sermaye Piyasası Kurulu düzenlemelerine ek olarak, şirketlerin sermaye yapılarının aile boyutlarından kurtarılarak güçlendirilmesi ve tabana yayılması için aşağıda sonuç bölümünde belirtildiği üzere sermaye tutarlarına koşut oranların belirlenmesi yararlı olacaktır.

4. SONUÇ

Halka açık şirketlerin sermaye yapısının güçlendirilmesi; ülkemizde sınai ve hizmet alanında etkinlikte bulunan her tür şirketin aile, birey ve holding tekeline kurtarılarak daha geniş kitlelere yayılmasının ve bu tür şirketlerin ailesel yönetim yerine uzman yöneticilerin yönetimine geçmesinin vergisel düzenlemeler dahil pekçok yasal düzenleme ile özendirilmesi ve yönelendirilmesinde büyük yararlar vardır. Bu kapsamda;

1. Halka açık şirketlerdeki sermaye yapısının güçlendirilmesi; ülkemizdeki sermaye piyasası ve menkul kıymetler borsasının işlem hacminin büyümesi ve dalgalanmalardan fazla etkilenmemesi için 4369 Sayılı Yasa ile değiştirilen 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2'nci maddesinin aynen Sermaye Piyasası Kurulu düzenlemesinde olduğu üzere sermaye miktarlarına dağıtılarak (Ödenmiş sermayesi 1-5 trilyon ve halka açıklık oranı % 40, ödenmiş sermayesi 5-10 trilyon ve halka açıklık oranı % 35, ödenmiş sermayesi 10-15 trilyon ve halka açıklık oranı % 30, ödenmiş sermayesi 15-20 trilyon ve halka açıklık oranı % 25, ödenmiş sermayesi 20-25 trilyon ve halka açıklık oranı % 20, ödenmiş sermayesi 25-30 trilyon ve halka açıklık oranı % 15, ödenmiş sermayesi 30-50 trilyon ve halka açıklık oranı % 10, ödenmiş sermayesi 50 trilyon üzeri ve halka açıklık oranı % 5 gibi) kullanılması ve anılan maddedeki halka açık şirket tanımının bu dağılıma uygun hale getirilmesi ve sermaye güçlülüğü bakımından ödenmiş sermaye kavramının esas alınması;
2. Şirketlerin halka açılmasını ve sermayenin tabana yayılmasını sağlamak için bu tür şirketlere yine birtakım sağlıklı finansal ölçütlere dayalı koşullarla farklı kurumlar vergisi oranı uygulanması (örneğin; ödenmiş sermayesi 100 trilyon TL'nin üstünde olan, ortak sayısı en az 500 bulunan, son iki yılını sürekli karla kapatmış olan, ödenmiş sermayesinin en az % 30'unu halka açmış bulunan, finansal tablolarını ve vergi beyannamelerini

Mükellefin Dergisi, Sayı: 72, Aralık 1998, ss.60-68.

Yeminli Mali Müşavir tam tasdikine tabi tutan vb. anonim şirketlerin kurumlar vergisi oranı % 15 olarak uygulanır gibi.);

3. Halka açılacak şirketlerin bu işlemlerinin çeşitli vergisel ve finansal yüklerden kurtarılması;
4. Belli oranın üzerinde halka açık şirketlere yatırım, bilimsel araştırma ve geliştirme konularında kredi ve finansal destek verilmesi; bu konuda bankacılık ve finans sektörünün bu tür şirketlere ayrıcalıklı ve uzun süreli kredi vermeleri için özendirilmesi;
5. Halka açık şirket düzenlemelerinde SPK'nun ve Maliye Bakanlığı'nın koşut düzenlemelere gitmesi; bu iki birim arasında ayrımlı düzenlemeler yapılarak uygulamada aksaklık ve tereddüt yaratılmaması;

Yararlı olacaktır.